

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΥΔΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ & ΔΑΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Δ/ΝΣΗ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ: ΕΠΙΤΡΕΠΤΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΑ ΔΑΣΙΚΑ
ΕΔΑΦΗ, ΠΑΡΚΩΝ & ΑΛΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ: ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση : Τέρμα Αλκμάνος
Ταχ. Κώδικας : 11528 Ιλίσια
Πληροφορίες : Μ. Μελισσάρη, Στ. Τζαφέρους
Τηλέφωνο : 2131512191, 181
FAX : 2105244135

ΠΡΟΣ: ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ &
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
Αυτοτελές Τμήμα Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου

Μεσογείων 119
10192 Αθήνα
(vouli1@prv.vpeka.gr)

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΘΕΜΑ: Παροχή πληροφοριών επί της υπ' αριθ. 451/12-12-2019 Αναφοράς
ΣΧΕΤ: με αριθ. πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/117243/145/13-1-2020 ως εισερχομένου στην Υπηρεσία

Απαντώντας στην ως άνω Αναφορά, που κατέθεσε στη Βουλή των Ελλήνων η βουλευτής Ν. Κυκλάδων κ. Αικατερίνη Μονογυιού, παραθέτουμε τα κάτωθι :

Σε ό,τι αφορά το ζήτημα της συμπερίληψης της Δωδεκανήσου στις εξαιρέσεις της παρ. 1 εδ. β' του άρθρου 62 ν.998/79, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Η αναφέρουσα βουλευτής επικαλείται μία σκέψη που επαναλαμβάνεται στην πρόσφατη νομολογία του Αρείου Πάγου σύμφωνα με την οποία "γαίες φύσης "εραζί-εμιριέ ή ερζί-μιρί", δηλαδή δημόσιες γαίες, όπως και το δικαίωμα διαρκούς εξουσίασης επί δημοσίων γαιών (τεσσαρούφ) από της εποχής του τούρκου κατακτητή Σουλτάνου Σουλεϊμάν (1522 μ.χ.) μέχρι την ισχύ του ν. 2100/1952 (26.4.1952) δεν υπήρξαν ποτέ στα Δωδεκάνησα εκτός της Ρόδου και της Κω, που ο τούρκος κατακτητής τις είχε κυριεύσει με τη "σπάθη και το δόρυ". Στα άλλα νησιά της Δωδεκανήσου, όπως είναι η Κάρπαθος που δεν ήταν "δορυάλωτα" δηλαδή δεν είχαν κατακτηθεί με τα όπλα, ο τούρκος κατακτητής Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής, όχι μόνο δεν δήμευσε γη, αλλά παραχώρησε δικαιώματα, με αποτέλεσμα όλα ανεξαιρέτως τα κτήματα που κατείχαν, νέμονταν και εξουσίαζαν από τότε οι κάτοικοι των νησιών αυτών να ανήκουν στους ιδιοκτήτες τους "γαίες μούλκ". Βασίζομενη σ' αυτήν την σκέψη η αναφέρουσα βουλευτής ζητά να περιληφθεί η Δωδεκάνησος στις εξαιρέσεις του εδ. β' της παρ. 1 του άρθρου 62 ν. 998/79.

Επί του ισχυρισμού της αυτού παρατηρούμε καταρχήν ότι η ως άνω σκέψη της νομολογίας αφορά τα λοιπά νησιά της Δωδεκανήσου, εκτός της Ρόδου και Κω.

Για τα δύο αυτά νησιά καθώς και για τμήμα της Λέρου ισχύει το ιταλικό κτηματολόγιο, το οποίο αναγνωρίζει το Ελληνικό Δημόσιο. Σύμφωνα με το άρθρο 10 ν. 3208/03 «το Δημόσιο δεν προβάλλει δικαιώματα κυριότητας σε δάση, δασικές εκτάσεις και στις εκτάσεις των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου που: Ι. Αναγνωρίστηκαν ως ιδιωτικά:...μ) Σύμφωνα με τις καταχωρήσεις στα κτηματολογικά βιβλία του Κτηματολογίου Ρόδου και Κω – Λέρου».

Σε ό,τι αφορά τις εκτάσεις που έχουν καταχωρηθεί ως δημόσιες στα κτηματολογικά βιβλία του Κτηματολογίου Ρόδου και Κω – Λέρου, αυτές θεωρούνται και διαχειρίζονται ως δημόσιες. Σύμφωνα

με τη νομολογία, όπως αναφέρει η βουλευτής, δεν μπορεί να επιδιωχθεί η αναγνώριση ως ιδιωτικής έκτασης που είναι καταχωρημένη στις αρχικές εγγραφές του Κτηματολογίου ως δημόσια, διότι η καταχώριση αυτή ισχύει κατ' αμάχητο τεκμήριο έναντι όλων.

Περαιτέρω, η ως άνω σκέψη της νομολογίας, που παραθέτει η βουλευτής, είναι αποκομμένη από το υπόλοιπο κείμενο της απόφασης. Η 822/13 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία αναφέρεται στην μορφή του ακινήτου, δέχτηκε ότι το γεγονός ότι μέσα στα επίδικα ακίνητα αναπτύχθηκαν πεύκα, σχίνα και φρύγανα δεν μπορεί, κατά τη διάταξη του άρθρου 3 του ν. 998/79, να χαρακτηρίσει τα εν λόγω ακίνητα ως δασική έκταση. Επιπλέον, μετά τη σκέψη που αναφέρει η βουλευτής, η απόφαση συνεχίζει «Άλλωστε και αν ακόμη ήθελε υποθεθεί ότι τα ως άνω ακίνητα μέρος των οποίων αποτελούν τα επίδικα εδαφικά τμήματα έχουν τα χαρακτηριστικά δημόσιας γαίας (εραζί-εμιριέ), η άμεση δικαιοπάροχος των εναγουσών Σ. Λ., η οποία τα νεμήθηκε με διάνοια κυρίου και τα καλλιεργούσε συνεχώς και αδιαταράκτως από τη 27.11.1913 μέχρι το έτος 1984 κατά τα προεκτιθέμενα του τα μεταβίβασε λόγω γονικής παροχής και δωρεάς, στις ενάγουσες αντίστοιχα, δηλαδή τα καλλιεργούσε χρονικό διάστημα πλέον της δεκαετίας πριν τη 10.1.1949 που τέθηκε σε ισχύ στα Δωδεκάνησα ο α.ν. 1539/1938 "περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων", είχε αποκτήσει τη 10.1.1949 δικαίωμα ωφέλιμης κυριότητας (τεσσαρούφ) έναντι του εναγόμενου Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με το αρθρ. 78 του από 17 Ραμαζάν 1274 Οθωμανικού νόμου περί γαιών. Ακολούθως με το άρθρο 9 του ν. 2100/1952 απέκτησε αυτοδικαίως χωρίς καμία άλλη διατύπωση, την πλήρη κυριότητα επ' αυτών (ακινήτων στην έκταση των οποίων συμπεριλαμβάνονται το επίδικα τμήματα) και αποσβέστηκε το δικαίωμα φίλης κυριότητας του εναγομένου Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο, κατά τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη της παρούσας, απέκτησε όλη την ακίνητη περιουσία του Ιταλικού Κρότους στη Δωδεκάνησο με το αρθρ. 1 του παραρτήματος XIV της από 20.2.1947 συνθήκης των Παρισίων μεταξύ των συνασπισμένων συμμαχικών δυνάμεων και της Ιταλίας, που κυρώθηκε με το ν.δ. 423/1947".

Σε ό,τι αφορά τις 477 και 458/16 και 1333/15 αποφάσεις του Αρείου Πάγου που αναφέρει η βουλευτής, και σε αυτές τις περιπτώσεις το δικαστήριο της ουσίας είχε ανελέγκτως δεχθεί ότι οι επίδικες εκτάσεις εξουσιάζονταν και καλλιεργούνταν το επίμαχο διάστημα της δεκαετίας προ της 10-1-1949 και εξετάστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο από το δικαστήριο η απόσβεση του δικαιώματος κυριότητας του Δημοσίου, ως επί δημοσίων γαιών, λόγω χρησικτησίας, δυνάμει του άρθρου 78 του Οθωμανικού νόμου περί γαιών.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η νομολογία δεν περιορίστηκε να αναφέρει ότι στα λοιπά νησιά της Δωδεκανήσου δεν υπάρχουν δημόσιες γαίες αλλά εξέτασε σωρευτικά και το ζήτημα απόκτησης κυριότητας, ως επί δημοσίων γαιών, με χρησικτησία. Επομένως, κατά τη γνώμη της υπηρεσίας μας, δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την ύπαρξη ιδιωτικών δικαιωμάτων σε μη εξουσιάζόμενες και καλλιεργούμενες δασικού χαρακτήρα εκτάσεις στα νησιά της Δωδεκανήσου.

Σε ό,τι αφορά την περίληψη της Μάνης στις εξαιρέσεις του εδ. β' της παρ. 1 του άρθρου 62 ν. 998/79, με το άρθρο 67 ν. 4042/12, σας γνωρίζουμε ότι τόσο το ΥΠΕΝ όσο και το ΥΠΑΑΤ (στο οποίο υπαγόταν μέχρι το 2009 η Γενική Δ/ση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος) δεν ανέλαβαν ποτέ νομοθετική πρωτοβουλία επέκτασης της εξαίρεσης του τεκμηρίου της κυριότητας σε επιπλέον περιφέρειες. Την σχετική νομοθετική πρωτοβουλία είχαν αναλάβει μέλη του Ελληνικού Κοινοβουλίου.

Για τους ανωτέρω λόγους δεν συμφωνούμε με την υπαγωγή της Δωδεκανήσου στις εξαιρέσεις του εδ. β' της παρ. 1 του άρθρου 62 ν. 998/79, όπως προτείνει η αναφέρουσα Βουλευτής.

Ακολούθως και σε ότι αφορά στα ζητήματα επί εκτάσεων στις οποίες φύεται φρυγανική βλάστηση σας γνωρίζουμε ότι, κατόπιν υποβολής σχετικού ερωτήματος εκ του αρμοδίου Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος & Ενέργειας, διά του οποίου ερωτάται:

«Εάν οι εκτάσεις, όπως αυτές προσδιορίζονται στις διατάξεις της παρ. 5^α του άρθρου 3 του ν. 998/1979 (289^Α) όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν και εξειδικεύονται στις διατάξεις του άρθρου 5, παρ. 1 του ΠΔ 32/2016 (46^Α), που καλύπτονται μόνο από φρυγανική βλάστηση, χωρίς την παρουσία δασικής βλάστησης (αραιά ή μη, υψηλή ή θαμνώδη), συγκεντρώνουν τα κριτήρια που θα πρέπει να λαμβάνονται σωρευτικά υπόψη για τον προσδιορισμό της οργανικής ενότητας (άρθρο 2 του ως άνω ΠΔ 32/2016), ώστε να συγκροτούν στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους δασοβιοκοινότητα και δασογενές περιβάλλον, καθώς και αυτά του προσδιορισμού της διάκρισης του δάσους από τη δασική έκταση. Κατά συνέπεια, αυτές οι εκτάσεις θα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως δασικού χαρακτήρα ή ως χορτολιβαδικές της παρ. 5^α του άρθρου 3 του ν. 998/1979;»,

το Τεχνικό Συμβούλιο Δασών γνωμοδότησε αρμοδίως και ομόφωνα ότι:

«οι εκτάσεις, όπως αυτές προσδιορίζονται στις διατάξεις της παρ. 5^α του άρθρου 3 του ν. 998/1979 (Α', 289) όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν και εξειδικεύονται στις διατάξεις του άρθρου 5, παρ. 1 του ΠΔ 32/2016 (Α', 46), που καλύπτονται μόνο από φρυγανική βλάστηση, χωρίς την παρουσία δασικής βλάστησης (αραιά ή μη, υψηλή ή θαμνώδη, ενδεικτικά σε ποσοστό – βαθμό συγκόμωσης 15% τουλάχιστον επί του συνόλου της εδαφικής επιφανείας), δεν συγκεντρώνουν τα κριτήρια που θα πρέπει να λαμβάνονται σωρευτικά υπόψη για τον προσδιορισμό της οργανικής ενότητας (άρθρο 2 του ως άνω ΠΔ 32/2016, ώστε να συγκροτούν στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους δασοβιοκοινότητα και δασογενές περιβάλλον, καθώς και αυτά και κατ' επέκταση του προσδιορισμού της διάκρισης του δάσους από τη δασική έκταση. Κατά συνέπεια, αυτές οι εκτάσεις θα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως χορτολιβαδικές της παρ. 5^α του άρθρου 3 του ν. 998/1979».

Η ανωτέρω γνωμοδότηση του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, έγινε αποδεκτή σύμφωνα με την υπ' αριθ. 182363/2395/13-5-2019 Απόφαση ΥΠΕΝ, η οποία δημοσιεύθηκε στο Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ με αριθμό δημοσίευσης ΑΔΑ: ΩΚΘΓ4653Π8-ΗΘΑ. Κατόπιν εκδόσεως της ως άνω πράξης αποδοχής της σχετικής γνωμοδότησης του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, εκ της Γενικής Δ/νσεως Δασών & Δασικού Περιβάλλοντος εξεδόθη η υπ' αριθ. 183185/1282/7-6-2019 εγκύκλιος οδηγία με ΑΔΑ: ΨΤΗΡ4653Π8-ΒΗΚ, προκειμένου να παρασχεθούν οδηγίες στις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες εφαρμογής της γνωμοδότησης του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών για τον εννοιολογικό χαρακτηρισμό και προσδιορισμό των εκτάσεων εκείνων που εμπίπτουν στις διατάξεις της παρ. 5^α του άρθρου 3 ν. 998/1979 (289^{Α'}) και καλύπτονται μόνο από φρυγανική βλάστηση, κατά την έννοια των διατάξεων των παρ. 1, 2, 3, 4 και 5^α του άρθρου 3 ν. 998/1979 (289^{Α'}), όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν και εξειδικεύονται σε αυτές των άρθρων 2, 3 και 5 του ΠΔ 32/2016 (46^{Α'}). Στην ίδια ανωτέρω εγκύκλιο, παρέχονται οδηγίες στις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες, για τις περιπτώσεις εκτάσεων, για τις οποίες έχει κινηθεί η διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979 ως ισχύει, οι οποίες καλύπτονται μόνο από φρυγανική βλάστηση, προκειμένου της διαδικασίας χαρακτηρισμού τους, καταλαμβάνονται από την ισχύ των διαλαμβανόμενων της σχετικής γνωμοδότησης του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, ενώ ομοίως εξετάζονται και οι περιπτώσεις που ευρίσκονται στο στάδιο της ενδικοφανούς διαδικασίας, αρμοδίως από τις οικείες Τεχνικές Επιτροπές Εξέτασης Αντιρρήσεων. Στις περιοχές που έχει κινηθεί η διαδικασία ανάρτησης του δασικού χάρτη, οι εκκρεμείς αιτήσεις για την έκδοση πράξεως χαρακτηρισμού, καθώς και οι υπό εξέταση αντιρρήσεις υποβάλλονται ατελώς από τον ενδιαφερόμενο στην οικεία Επιτροπή Εξέτασης Αντιρρήσεων, αντιμετωπιζόμενες σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην ενότητα (Α) της εγκυκλίου.

Για πληρέστερη ενημέρωσή σας, επισυνάπτουμε αντιστοίχως την υπ' αριθ. 182363/2395/13-5-2019 Απόφαση ΥΠΕΝ «Αποδοχή γνωμοδότησης του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών» και την υπ' αριθ. 183185/1282/7-6-2019 εγκύκλιο οδηγία «Οδηγίες εφαρμογής επί γνωμοδότησης του ΤΣΔ για τον χαρακτηρισμό εκτάσεων της παρ. 5^α άρθρου 3 ν. 998/1979».

**Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ
ΤΗΣ Δ/ΝΣΗΣ**

**ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΓΚΟΥΝΤΟΥΦΑΣ
ΠΕ ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ**

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Προϊστάμενο Γεν. Δ/σης Δασών & Δ.Π.
2. Δ/ση Δασικών Έργων και Υποδομών